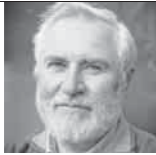

MEGACONFERENTIES ZULLEN HET KLIMAAT NIET REDDEN

Cancun heeft volgens **AVIEL VERBRUGGEN** nog minder opgeleverd dat de teleurstellende vorige klimaatconferentie in Kopenhagen. Wordt het niet stilaan tijd om die VN-conferenties te vervangen door iets wat lichter en nuttiger is?

Aanmodderen in Cancun

AVIEL VERBRUGGEN

Wie? Hoogleraar economie en milieudeskundige aan de Universiteit Antwerpen.
Wat? Cancun heeft het milieu meer gekost dan het heeft opgebracht.
Waarom? Megaconferenties zijn onduurzaam en dus contraproductief als ze weinig of niets opleveren.

Vijftig jaar geleden was het Mexicaanse plaatsje Cancun een natuurlijk paradys. Nu is het een grootschalig toeristisch centrum. Een voorbeeld van onduurzame ontwikkeling. Maar als het aan de goede bedoelingen van de laatste bezoekers ligt, zal dit veranderen. Helemaal zettende goede bedoelingen weinig zoden aan de dijk, of beter: weinig zand aan een strand dat is afgekalfd door onduurzame praktijken.

Eén van die praktijken van onze tijd zijn megaconferenties in voorheen paradisische oorden. Soms is het sop de kool waard, maar was dit ook zo voor de klimaatconferentie in Cancun? Het is niet gemakkelijk de kwaliteit van het sop te meten in de stroom van goed nieuwsverklaringen die werden uitgezonden door organisatoren en deelnemers. Een belangrijk succes lijkt dat het VN-klimaatproces in leven is gehouden. Enerzijds is een VN-proces nodig om overeenkomsten tussen soevereine staten over cruciale mondiale problemen in steen te beitelen. Anderzijds levert dit proces sinds 1997 (Kyoto) weinig resultaten op, en evenmin vooruitzicht op beterschap. Dit proces geraakt niet op snelheid door overgewicht op twee flanken. Ten eerste vermengen de beloftes over toekomstige emissievolumes het kli-

De hoop waar deze activisten zo naar snakken, hebben ze in Cancun niet gekregen. © rt

Sommige verkondigde successen van Cancun stonden al in het akkoord van Kopenhagen

maatintenties met verborgen ontwikkelings thema's (bevolking, welvaart). Belofte reductiecijfers tegen 2020 lijken vaste doelen, maar zijn in werkelijkheid flitsende beelden. Ze veroorzaken spanningen tussen rijke landen onderling en met de arme landen. Het gevolg van deze spanningen is dat handelen wordt uitgesteld.

Ten tweede is dit VN-proces ontaard tot een bureaucratische moloch. Er is geen goede taakverdeling tussen het VN-niveau en de soevereine bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de landen.

Op mondiaal niveau zijn eenvoudige, maar sterke constructies nodig die de wereld overspannen om de activiteiten van landen te sturen en de resultaten ervan te beoordelen. Nu wordt te veel gedacht in termen van onbepaalde instrumenten, nieuwe mondiale instituten, of ijsinspecties op de bergtoppen van de Andes tot de baai van Bengalen.

In Cancun werd een beetje aangemoderd. Sommige verkondigde successen stonden al in het akkoord van Kopenhagen: een maximale stijging van de gemiddelde temperatuur met 2°C en moge-

lijks 1,5°C na te streven in de toekomst, de belofte 100 miljard dollar steun tegen 2020 van de rijke aan de arme landen, een mechanisme voor technologie-transfers. De klimaatconferentie heeft het verpakt in zwaardere ambtelijke taal, maar zal dit een ton broeikasgassen schelen? Niets van de beloften is meer afdwingbaar geworden, en de knelpunten zijn doorgeschoven naar december 2011, de volgende klimaatconferentie in Durban, Zuid-Afrika. Het belangrijkste knelpunt is de vraag of Kyoto een doorstart krijgt na 2012.

Kan aanmodderen de nodige vernieuwing voortbrengen? Neen. Is het aangevoelen dit VN-proces in leven te houden om de rol van de VN te niet uit te hollen? Neen. Stevig met de potten rammelen is nodig om orde in de keuken te krijgen. De klimaatconferenties moeten afslanken tot een paar honderden vertegenwoordigers die vergaderen op een vaste VN-stek. Inhoudelijk bestaat het menu uit de specialiteiten van het klimaatvraagstuk. Als hoofdmenu geldt de emissiebestrijding door een ombouw van de energiesystemen. Als tweede menu het tegengaan van onduurzaam landgebruik (zoals ontbossing). Frisse bereidingen zijn nodig en mogelijk om de onuitvoerbare Kyoto illusies te vervangen door verteerbare gerechten.

De deelnemende landen dienen de emissies aan te pakken door een groter aandeel hernieuwbare energie en minder gebruik van fossiele brandstoffen en netstroom. Welvaart moet, gestimuleerd door de overheid, vertimmerd worden ten voordele van duurzame activiteiten. Concrete maatregelen kunnen enkel worden bedacht en uitgevoerd door de landen zelf en hun steden, bedrijven, en burgers. Maar vooruitgang per land kan wel door mondiale organisaties worden gemeten en bijgehouden. Er zijn daarvoor geen nieuwe instellingen nodig. Een koopje, zo te zien: veel resultaat zonder nieuwe instellingen en dus zonder extra uitstoot van broeikasgassen.

keek ook op van de bizarre boodschap. De mensen die elkaar kenden, gingen door met hun ochtendlijke babbel. De enkelingen bleven speuren of ze gezichten herkennen in de massa. De echte eenzaten vulden hun sudoku in. Ik liep uit nieuwsgierigheid naar spoor zes. Geen hond. Ook geen aankondiging op het scherm. Niemand wilde die ochtend naar Zaventem.

Ergens in het dikke boek met procedures van onze Nationale IJzeren Weg moet een instructie staan dat bij een bepaalde samenloop van omstandigheden de omroeper een spooktrein moet aankondigen. Maar eerst moet hij duidelijk maken dat deze aankondiging nep is. Een beetje zoals het brandalarm alleen getest kan worden als iedereen in het gebouw betrokken is bij het complot. In dat handboek van de trein moet ook staan dat zo'n

loos signaal niet mag aangekondigd worden als 'gelooft niets van het volgende bericht' en zeker niet dat de mededeling 'een practical joke' is van de stationschef om de boel een beetje vrolijk te houden. Nee, de officiële formule is: 'de omroep is niet van toepassing'.

Een fraai voorbeeld van de Wonderlijke Taal van Spoor en Trein. En nu doe ik een oproep tot u, lezer. Luister in de komende weken aandachtig in de trein of in het station en mail me alle vreemde, poëtische of originele boodschappen die u te horen krijgt. Ik ben benieuwd.

Ludo Permentier is verbonden aan de Ugent en aan de Nederlandse Taalunie. Woorden weten alles verschijnt wekelijks op maandag. Reacties: ludo.permentier@standaard.be

Personenbelasting splitsen? Slecht idee

Zal Vlaanderen er economisch op vooruitgaan als het meer fiscale autonomie krijgt? Niet volgens **ANDRÉ DECOSTER**. Als we er al niet op achteruitgaan. De roep om autonomie is zuiver politiek geïnspireerd en het wordt tijd dat de onderhandelaars dat ook eens toegeven.

ANDRÉ DECOSTER

Wie? Hoogleraar economie aan de KU Leuven, schrijft deze tekst samen met zijn collega Stef Proost.
Wat? Een gesplitste personenbelasting kan niet anders dan ingewikkeld of onwerkbaar zijn.
Waarom? Ze resulteert in een vermenging van federaal en regionaal beleid, tenzij je dat effect met ingewikkeld knutselwerk tenietdoet.

De voorstellen om de financieringswet te herformen worden steeds ingewikkelder. In een poging om wat orde te scheppen deelde *De Standaard* op donderdag 9 december 'plussen' en 'minnen' uit voor enerzijds het voorstel van een gesplitst tarief, en anderzijds het voorstel-Vande Lanotte, met een belastingkrediet. De conclusie van de krant is duidelijk: er verschijnen verschillende plustekens bij het gesplitst tarief en slechts één schamel minteken. Wij zijn het daar niet mee eens. We blijven herhalen dat de overstep naar een gesplitste personenbelasting vanuit economisch oogpunt helemaal geen goede piste is.

Voor sommige Vlaamse partijen lijkt dit nochtans een uitgemaakte zaak. De — zij het gedeeltelijke — splitsing van de personenbelasting moet uitdrukking geven aan de roep om meer fiscale autonomie. Van op afstand is het opmerkelijk hoe de slepende discussie van de laatste maanden de rechtzake vraag overstemt of meer fiscale autonomie wel nodig is. Het is onze overtuiging dat we niet méér fiscale autonomie nodig hebben om onze pensioenen te herformen, om meer mensen aan het werk te krijgen, ons onderwijs verder te verbeteren of een innovatiebeleid te voeren. De roep om meer fiscale autonomie is ingegeven door andere betrachtingen dan de noodzaak een goed of beter beleid te kunnen voeren. Die redenen zijn van zuiver politieke aard. Dat maakt de vraag niet minder legitiem. Maar het zou eenvoudiger zijn de discussie dan op dat vlak te voeren en niet langer vermeende economische argumenten ten tonele te voeren. Temeer omdat economische analyse ons in de andere richting voert.

Welvaartsverlies

Inderdaad, stel nu nog dat we meegaan in de visie dat er niet genoeg fiscale autonomie is. Dan moeten we die verhogen door meer regionale belastingen in te stellen. Dat doet men door een belastbare basis toe te wijzen aan de regio's. Die is dan niet langer beschikbaar voor belastingheffing door de federale overheid. Voorbeelden van dergelijke regionale belastingen zijn: de registratierechten, de belasting op in verkeersstelling, de successierechten. Het eigene van dat systeem is dat de federale overheid en de regio's elk hun eigen, gescheiden belastbare basissen hebben. Dat is zoals het hoort. Net op dat vlak zit het grondig fout met het fameuze gesplitst tarief in de personenbelasting. In dat voorstel heffen de federale en de regionale overheid belastingen op dezelfde belastbare basis, namelijk op mijn en uw belastbaar inkomen. Dit delen van een belastbare basis leidt niet tot een goed belastingstelsel, maar integendeel tot welvaartsverlies. En het blijft ons verbazen dat men deze in de economische literatuur welbekende negatieve effecten in Vlaanderen over het hoofd blijft zien. Een gedeelde belastingbasis zorgt ervoor dat beslissingen van de federale overheid de inkomsten van de regionale overheid beïnvloeden, en dat beslissingen van de regionale overheid de inkomsten van de federale overheid mee bepalen. In het voorstel-Vande Lanotte worden heroïsche inspanningen gedaan om die wederzijdse afhankelijkheid te neutraliseren (net daarom werd dat belastingkrediet ingevoerd). Maar de overloze complexiteit die daar het gevolg van is, zorgt er enkel voor dat de belastingen boekhoudkundig onafhankelijk worden van elkaar.

Economisch is er een sterke wederzijdse afhankelijkheid die al maanden over het hoofd wordt gezien. Stel, bij wijze van voorbeeld, dat, na de splitsing van de personenbelasting, de Vlaamse overheid haar belastingen wat verhoogt. Dan leidt dat in meerdere of mindere mate tot een inkrimping van de belastbare basis omdat de economische activiteit afgeremd wordt. In normale gevallen zal de Vlaamse overheid wellicht toch nog meer inkomsten hebben omdat ze een hogere belastingvoet hanteert. Maar de federale overheid, die dezelfde belastbare basis gebruikt en haar belastingvoet ongewijzigd liet, ziet haar inkomsten dalen. De inefficiëntie van het belastingstelsel (en de welvaartsverliezen) volgen uit het feit dat de verschillende overheden die 'externe' effecten van hun eigen beslissingen niet in rekening brengen bij het nemen van hun beslissing. Net zoals bij milieueffecten, waar de vervuiling van één individu de andere individuen benadeelt. Bij een gedeelde belastingbasis schat elke overheid de kosten van haar belastingheffing fout in.

Simpel en transparant

Daarom neemt fiscale autonomie best niet de vorm aan van een gesplitst tarief van de personenbelasting maar wel van regionale belastingen op eigen regionale belastbare basissen. Als die niet volstaan om de uitgaven waarvoor regio's en gemeenschappen bevoegd zijn te financieren, dan moeten de bijkomende middelen verschaft worden via dotaties. En als men vindt dat het huidige dotatiesysteem mankementen vertoont, dan moet (en kan) daaraan verholpen worden. Zo zou men bijvoorbeeld de vaste dotaties kunnen vervangen door een vast percentage (bijvoorbeeld 45 procent) van de in de regio geïnde personenbelastingen. Dat is een heel duidelijke responsabilisering, én gaat een heel eind in de richting van de vraag om de regio's mee te laten genieten van de groei van de inkomsten (wat de elasticiteitsbonus gedoopt werd). Dit systeem kan beschreven worden op één regel en steekt schril af tegenover het huidige voorstel waarin drie verschillende tariefkolommen nodig zijn en meerdere correctieparameters.

Ook voor het andere cruciale element van de huidige financieringswet, het solidariteitsmechanisme, geldt dat er terecht opmerkingen kunnen gemaakt worden bij het huidige mechanisme. Het is voor verbetering vatbaar. Maar ook daar zijn simpele en transparante alternatieven voorhanden. Wel zal er altijd een politieke beslissing mee gemoeid blijven van hoe solidair we willen zijn tussen regio's.

De financieringsvoorstellen zijn niet zo complex omdat de standpunten zo ver uit elkaar liggen, maar omdat een gesplitste personenbelasting economische onzin is

In elk geval resulteert de complexiteit van het voorstel dat nu ter tafel ligt niet uit een poging om de onoverzoenbare Franstalige en Vlaamse visies toch in één voorstel te integreren. Neen, het is een onding omdat het gebaseerd is op dat gesplitste tarief in de personenbelasting. Weg ermee. Ook en vooral omdat het niets te maken heeft met responsabilisering. Het is een non-starter bij elke eerlijke poging om de huidige financieringswet om te zetten in een transparanter en performanter systeem, en er zijn veel eenvoudiger systemen denkbaar die minstens evenveel responsabiliseren.

Kristl Strubbe is schepen in Mechelen voor Open VLD. Haar column verschijnt tweeweekelijks op maandag.

KRISTL STRUBBE

ONTSPORING

We kijken met zijn allen naar de regeringsonderhandelingen als een koe naar een trein. Wat een karikaturen van mensen die daar in het verre Brussel dag na dag elkaar en ons aan het lijntje houden. Ze vallen helemaal samen met de rollen die we voor hen uitgedacht hebben en het lijkt zelfs of ze het leuk vinden. Niemand spreekt de verlossende woorden. Gedreven door de groep en gevangen door de verwachtingen over hun rol houden ze stand.

Verbazend en niet natuurlijk, politici zijn ook maar mensen zoals u en ik. En wie heeft zich niet

al eens in een situatie bevonden die niet helemaal oké is maar waarvan niemand dat hardop durft te zeggen. Het gevaarlijke aan zo'n situatie is dat de grenzen ongemerkt verlegd worden. Deelnemers dalen beschamend snel af naar gedragingen die niet meer door de beugel kunnen.

Het doet denken aan het beruchte gevangenisexperiment dat 40 jaar geleden aan de universiteit van Stanford gehouden werd. 24 studenten — normale intelligente jongens — kregen de rol van gevangene of bewaker en mochten gevangenis spelen, maar dan net echt. Het experiment zou twee weken duren maar werd al na zes dagen afgebroken. De bewakers toonden al snel ronduit sadistische trekken en de gevangenen werden depressief en leden onder extreme stress. In ongewone omstandigheden zijn gewone mensen tot slechte dingen in staat. Het fenomeen heeft ook een naam gekregen: het Lucifer-effect, naar de engel die uit de gratie viel.

Hoewel elk van die studenten zeer goed wist dat het om een experiment ging, stelde niemand hardop vragen en iedereen nam als natuurlijk zijn rol aan. Omgekeerd werkt het trouwens ook. Soms veranderen gewone mensen in helden omdat ze in ongewone omstandigheden net doen wat er gedaan moet worden, of hardop zeggen wat iedereen denkt. Maar de meeste mensen zijn helaas geneigd te wachten tot iemand anders dat doet.

Soms moet een mens gewoon doen wat moet gedaan worden: hardop de zaken aan de kaak stellen

Ook in gewone omstandigheden speelt dat. In de trein zit een jongen met een gsm waaruit luide muziek schalt. Het irriteert zowat iedereen, maar niemand zegt iets. In een supermarkt gaat iemand voor zijn beurt naar de kassa. Iedereen verontwaardigd, de kassierster kijkt verontschuldigend, boze blikken heen en weer, maar niemand zegt iets, de klant die niet op zijn beurt wou wachten geraakt ermee weg en de kerstmuziek kweelt verder.

Af en toe doe ik dat wel: hardop zeggen dat zo iets niet kan. Vorige week nog. En dan zie je — als je geluk hebt — de aangesprokene ineendruiken van schaamte onder opgeluchte, bevestigende blikken van de rij wachtenden. Heel af en toe durf ik een jonge gast die zijn chipzakje ostantatief op de grond gooit, op de vuilnisbak wijzen. Ik heb ook al vaker moeten meeluisteren naar intieme telefoongesprekken die voor de ganse wagon worden gevoerd. De hele treinrit tussen Brussel en Mechelen kon iemand niet beslissen welk gerecht ze wilde bestellen bij de afhaalchinese. Zij en de gesprekspartner aan de andere kant van de lijn kenden zowat alle nummers het menu rad van buiten en discussieerden luidruchtig over de bestelling. De aanvankelijke irritatie van de medepassagiers ging over in het verslagen aanhoren van de eideloze lijst oosterse lekkernijen. Maar niemand zegt iets. Ik ook niet. Zo'n held ben ik nu ook weer niet.

Soms moet een mens gewoon doen wat moet gedaan worden: hardop de zaken aan de kaak stellen. Veel heldhaftigs is daar niet aan. Dat was ook de conclusie van het beruchte Stanford-experiment. Dat een gewone mens door omstandigheden opvallend slecht of goed kan doen. En dat net als de slechterik, ook de held uithangen verrassend banaal is.

De regeringsonderhandelaars zitten al maanden opgesloten met elkaar en elk in hun rol. Je hebt geen experiment nodig om te weten dat ook zij al afgedaald zijn tot de minder fraaie kantjes van hun rol. Niemand van hen zegt hardop dat dit belachelijk is. Niemand trekt de stekker eruit. Want wie de waarheid durft te zeggen, zal hardop vertolken wat iedereen weet en wat het grote publiek al lang denkt. Laat nu net die klokkenluider zeker zijn van verlies bij nieuwe verkiezingen. Had het hen geholpen als er ook maar iemand op die bewuste trein van Brussel naar Leuven was opgestaan om aan Frank Vandenbroucke duidelijk te maken dat zijn getelefoneer te horen was voor alle andere mensen in de wagon?

WOORDEN WETEN ALLES

LUDO PERMENTIER

Spooktrein

'Aandacht spoor zes. De volgende omroep is niet van toepassing. Aandacht spoor zes. Brussel Nationale Luchthaven.' (Station Leuven, 8 december)

Ik ben een ervaren treinreiziger. Een keer of vijf per week zit ik minimaal twee uur in de trein en ongeveer even lang sta ik te rillen op perrons waar ik een aansluiting heb gemist. Ik zou het niet opbrengen als ik de voordelen van het openbaar vervoer niet zou waarderen, maar mijn enthousiasme voor de trein wordt danig op de proef gesteld in deze te vroeg uit de startblokken geschoten winter.

De frustratie probeer ik te compenseren door goed te luisteren, want de NMBS is een oeroud voor taalobservatie. U moet het ook eens proberen. Het is goed

voor het taalgevoel en voor het humeur — en ik hou er, als het een beetje meevalt, weer stof voor een stukje aan over. Het gaat om de mededelingen in de trein en in het station. Zopas hoorde ik nog een curieuze in Leuven. Het nieuwe station daar heeft veel nadelen (zelfs als het in weken niet heeft geregend, lijkt het er overal te druppen), maar een van de voordelen is de heldere stem van de omroeper. Die man wekt zoveel vertrouwen, dat ik zelfs een staatsbon van hem zou kopen. Je hebt van die stemmen.

Maar woensdag deed die man iets vreemds. Eerst zei hij dat de volgende omroep voor spoor zes 'niet van toepassing' zou zijn. En een seconde later dat van spoor zes een trein zou vertrekken naar de luchthaven van Zaventem. Niemand haastte zich naar spoor zes en niemand keerde ervan terug. Niemand